

กระทู้ถามที่ ๐๔๗ ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๑ มกราคม ๒๕๔๐

เรื่อง ปัญหามลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถาพนายกรัษมนตรี ดังต่อไปนี้

เนื่องจากมลพิษทางน้ำเป็นปัญหาร้ายแรงซึ่งเป็นภัยต่อสุขภาพของประชาชนและสังคมอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงแล้วยังเป็นที่น่ารังเกียจของผู้พบเห็นทั่วไปโดยเฉพาะชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทำให้ภาพลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยได้รับความเสียหาย และยังเป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของประชาชนจำนวนมากที่มีบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำลำคลองสายต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้น้ำในแม่น้ำลำคลองเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน จึงทำให้เป็นสาเหตุของการเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ดังเช่นปัญหาจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่พบเห็นในปัจจุบัน จึงขอเรียนถามดังนี้

๑. ปัจจุบันรัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำโดยวิธีใด และผลการดำเนินการเป็นประการใด

๒. รัฐบาลมีนโยบายและแนวทางในการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำอย่างจริงจังและต่อเนื่องหรือไม่ ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

นิยม วรปัญญา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี

พรรคชาติไทย

คำตอบกระทู้ถามที่ ๐๔๗ ร.

ของ นายนิยม วรปัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี
เรื่อง ปัญหามลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ข้าพเจ้า นายเสนาะ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายมนตรี พงษ์พานิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และ นายยิ่งพันธ์ มนะสิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้รับมอบหมายจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีให้เป็นผู้ชี้แจงตอบกระทู้ถาม เรื่อง ปัญหามลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ข้าพเจ้าขอตอบกระทู้ถามของท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ ดังนี้

คำตอบข้อ ๑

ปัจจุบันรัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำโดยการออกกฎหมายบังคับให้แหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ ต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียตามมาตรฐานที่กำหนด โดยจะมีส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตรวจสอบการบำบัดน้ำเสียจากกิจกรรมต่างๆ เช่น โรงแรม โรงพยาบาล อาคารต่างๆ ตลอดจนโรงงานอุตสาหกรรมอยู่เสมอ นอกจากนี้รัฐบาลได้ติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักทั่วประเทศ เพื่อเฝ้าระวังอยู่เสมอและมีการตรวจสอบแหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ เมื่อได้รับการร้องเรียน อีกทั้งยังได้มีการจัดสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียส่วนกลางในพื้นที่ที่มีชุมชนและอุตสาหกรรมหนาแน่นในภาคต่างๆ ทั่วประเทศ และได้จัดตั้งองค์การการจัดการน้ำเสีย รวมทั้งกำหนดโครงการและแผนปฏิบัติการบำบัดน้ำเสียและจัดการเรื่องคุณภาพสิ่งแวดล้อม

การดำเนินการดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลได้ดำเนินการโดยมีหลายหน่วยงานช่วยประสานการปฏิบัติ คือ

๑. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้ปฏิบัติการกิจในการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักทั่วประเทศเพื่อเฝ้าระวัง และตรวจสอบแหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ เมื่อได้รับการร้องเรียน รวมทั้งได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิด เพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการควบคุมคุณภาพของน้ำที่จะทิ้งจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

๒. กระทรวงมหาดไทย โดยกรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียรวม ซึ่งมีโครงการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียรวมที่เปิดดำเนินการแล้ว ได้แก่ โครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียสี่พระยา และมีโครงการที่อยู่ในระหว่างดำเนินการก่อสร้างได้แก่ โครงการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย

กรุงรัตนโกสินทร์ โครงการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ระยะที่ ๑ โครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวม ที่ยานนาวา โครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียหนองแขม-ภาษีเจริญ โครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียราษฎร์บูรณะ และโครงการบำบัดน้ำเสียรวม ระยะที่ ๔ (บางซื่อ - จตุจักร) ในส่วนของกรมโยธาธิการ ซึ่งมีหน้าที่ในการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ชุมชนหนาแน่นในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ได้ดำเนินการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ซึ่งมีโครงการที่ดำเนินการก่อสร้างเสร็จแล้ว จำนวน ๕ โครงการ อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง จำนวน ๒๔ โครงการ และมีโครงการที่ออกแบบรายละเอียดเสร็จแล้ว อยู่ระหว่างออกแบบรายละเอียดความเหมาะสม จำนวน ๓๑ โครงการ

นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งองค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.) ตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้ง องค์การน้ำเสีย พ.ศ. ๒๕๓๘ เพื่อทำการบำบัดน้ำเสียภายในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร รวมทั้งพื้นที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ในขณะนี้ได้มีหลายหน่วยงานที่ออกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับให้มีการควบคุมการระบายน้ำทิ้ง โดยกำหนดให้มีการบำบัดน้ำทิ้งก่อนระบายออกจากแหล่งกำเนิด ซึ่งจะมีการกำหนดคุณภาพของน้ำทิ้ง จากแหล่งกำเนิดเอาไว้ สำหรับกระทรวงมหาดไทยมีภารกิจในการควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการระบายน้ำทิ้ง พ.ศ. ๒๕๓๕

นอกจากนี้ หน่วยงานของกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพน้ำ เช่น กรมโยธาธิการ หน่วยงานท้องถิ่น ได้ดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๓๕ ที่กำหนดให้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพน้ำอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์และกำหนดมาตรการจูงใจให้ทุกครัวเรือนให้ความร่วมมือ และปฏิบัติตามกฎหมายอย่าง เคร่งครัดมากยิ่งขึ้น อีกทั้งปัจจุบันจังหวัดและท้องถิ่นต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการบำบัดน้ำเสียและ การรักษาแม่น้ำลำคลองให้มีความสะอาด โดยได้มีการเสนอโครงการต่างๆ ไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อ การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด แผนปฏิบัติการการจัดการลุ่มน้ำแม่แดง เชียง และ คลองยัน แผนปฏิบัติการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำชายแดน ฯลฯ รวมทั้ง ได้มีการศึกษาการจัดลำดับความ สำคัญเร่งด่วนเรื่องการแก้ไขน้ำเสีย และได้เสนอให้มีการประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ เพื่อให้สามารถ ดำเนินการควบคุม ลด และขจัดมลพิษได้

๓. กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินงานโดยหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานส่วนภูมิภาค จัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำ เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยวางแผน และปฏิบัติงานเฝ้าระวัง

คุณภาพแหล่งน้ำทั้งในสภาวะปกติ และรองรับสถานการณ์ในสภาวะวิกฤต โดยการเก็บตัวอย่างน้ำมาตรวจวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อรายงานสถานการณ์คุณภาพน้ำในสภาวะปกติ รวมทั้งตรวจวิเคราะห์โดยรถสำรวจและเฝ้าคุณภาพน้ำเพื่อรายงานสถานการณ์คุณภาพน้ำในสภาวะที่เกิดอุบัติเหตุหรือสภาวะวิกฤต และแก้ไขปัญหาให้ทันต่อเหตุการณ์

สำหรับผลการดำเนินการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๓๒-๒๕๓๘ โดยการเปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินที่มีใช้ทะเล (ซึ่งกำหนดโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม) พบว่าคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ประเภทที่ ๔ และ ๕ (คือประเภทที่ไม่เหมาะสมสำหรับอุปโภค บริโภค หากนำมาใช้เพื่อการอุปโภค บริโภค ต้องผ่านการปรับปรุงคุณภาพน้ำโดยวิธีพิเศษและผ่านการฆ่าเชื้อโรคก่อน) มีปริมาณสูงขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๓๒-๒๕๓๕ และลดลงตั้งแต่ปี ๒๕๓๖-๒๕๓๘ แสดงว่าคุณภาพน้ำของแหล่งน้ำส่วนมากมีสภาพที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับคุณภาพน้ำของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งพบว่าอยู่ในเกณฑ์ประเภทที่ ๔ และ ๕ ลดลงตั้งแต่ ๒๕๓๖-๒๕๓๘ แสดงให้เห็นว่าคุณภาพน้ำของแม่น้ำมีสภาพที่ดีขึ้นในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา เนื่องจากมีมาตรการเร่งดำเนินการทั้งในส่วนองภาครัฐและเอกชนในการดูแลรักษาแม่น้ำและควบคุมการปล่อยน้ำทิ้งลงสู่แม่น้ำ ทำให้คุณภาพน้ำมีแนวโน้มที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขยังมีความรับผิดชอบงานด้านการบำบัดน้ำเสียที่ปล่อยจากสถานพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยผลักดันให้มีระบบบำบัดน้ำเสียครอบคลุมโรงพยาบาลของรัฐทุกแห่ง รวมทั้งสิ้น ๘๔๕ แห่ง ในปี ๒๕๔๐ และยังให้การสนับสนุนสถานพยาบาลของเอกชนให้มีการบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสม ซึ่งผลการดำเนินงานตั้งแต่ปี ๒๕๑๖-๒๕๓๕ ดำเนินการแล้วจำนวน ๕๘๕ แห่ง และเตรียมการก่อสร้างในปี ๒๕๔๐ อีก ๒๕๕ แห่ง ส่วนการพัฒนากระบวนบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพได้มีการดำเนินการประเมินปรับปรุงและขยายระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาล จำนวน ๒๕ แห่ง และโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา จำนวน ๒๓ แห่ง

คำตอบข้อ ๒

รัฐบาลมีนโยบายและแนวทางในการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำอย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยกำหนดนโยบายและแนวทางที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ และฉบับที่ ๘ อย่างมีความต่อเนื่อง ทั้งนี้ ในปัจจุบันรัฐบาลได้ดำเนินการอย่างจริงจังในการบังคับใช้กฎหมายดังที่กล่าวไว้ในคำตอบ ข้อ ๑ ตลอดจนได้จัดให้มีการดำเนินโครงการที่เป็นรูปธรรมในการจัดสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียส่วนกลาง ในพื้นที่ที่มีชุมชนและอุตสาหกรรมหนาแน่นในภาคต่างๆ ทั่วประเทศ รวมทั้ง กำหนดให้มีแผนจัดการน้ำเสียในบริเวณชุมชน แม่น้ำสายหลัก

และบริเวณชายฝั่งทะเลที่สำคัญ นอกจากนี้ได้มีการจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียร่วมกันของท้องถิ่น และ สนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ รวมทั้ง ให้มีการศึกษาและวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำ ให้เป็นระบบลุ่มน้ำ เพื่อรักษาระบบนิเวศน์ในลุ่มน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งต้นน้ำลำธารโดยให้ ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวข้างต้นรัฐบาลได้กำหนดไว้ในแผนงานของ กระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔)

นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้มีการกำหนดนโยบายและแนวทางในการแก้ไขปัญหา มลพิษทางน้ำ ดังนี้

๑. การควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ ได้แก่

๑.๑ สร้างระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้ครบทุกแห่ง

๑.๒ ติดตามและตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาลที่มีอยู่เดิม อย่างสม่ำเสมอ

๑.๓ ควบคุมเหตุเดือดร้อนรำคาญในกรณีที่มีการร้องเรียนว่า สถานประกอบการประเภท ต่างๆ ปล่องของเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม

๑.๔ ติดตั้งระบบเตาเผาขยะติดเชื้อในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่ง

๑.๕ ติดตามตรวจสอบประสิทธิภาพของเตาเผาขยะโรงพยาบาลที่มีอยู่เดิมอย่างใกล้ชิด

๒. เพิ่มขีดความสามารถในการเฝ้าระวังและตรวจสอบคุณภาพน้ำทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

๒.๑ เสริมสร้างเครือข่ายในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

๒.๒ พัฒนาการตรวจวิเคราะห์ของห้องปฏิบัติการในระดับศูนย์ และระดับจังหวัด รวมทั้ง พัฒนาการใช้เครื่องมือตรวจวิเคราะห์แบบง่าย ๆ เพื่อใช้ในระดับท้องถิ่น

๒.๓ พัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในระดับท้องถิ่นและในระดับหมู่บ้านเพื่อ เฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำในท้องถิ่นของตนเอง

๓. การดำเนินงานทางด้านกฎหมาย

ได้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๒๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันโดยเพิ่มบทลงโทษ รวมทั้ง กำหนดมาตรฐานและหา มาตรการในการควบคุมสถานประกอบการ กิจการค้าประเภทต่างๆ ที่อาจปล่อยของเสียออกมา ปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขยังมีกิจกรรมที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ ได้แก่

กิจกรรมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำเจ้าพระยา ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๓๔ กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการโครงการฟื้นฟูคุณภาพแม่น้ำเจ้าพระยา โดยเริ่มโครงการในปี ๒๕๓๕ และดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจนถึงปี ๒๕๔๐ โครงการดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ ๑๐ จังหวัด ที่แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน คือ จังหวัดนครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี กรุงเทพมหานคร และสมุทรปราการ นอกจากนี้ยังได้ขยายการดำเนินงานฟื้นฟูคุณภาพน้ำไปยังแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ ๓ จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และสมุทรสงคราม ทั้งนี้ กิจกรรมหลักจะเน้นในด้านต่างๆ คือ

๑. การอบรมให้ความรู้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกระดับ อบรมอาสาสมัครในการเฝ้าระวังและรักษาคุณภาพน้ำ อบรมเจ้าของสถานประกอบการประเภทต่างๆ ที่มีปัญหาไม่ให้ปล่อยหรือระบายของเสียลงสู่แม่น้ำ

๒. การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ โดยติดตามและตรวจวัดคุณภาพน้ำทั้งจากโรงพยาบาล โรงงาน หรือสถานประกอบการ รวมทั้งเฝ้าระวังคุณภาพน้ำในแม่น้ำอย่างต่อเนื่อง

๓. การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ในทุกจังหวัดที่แม่น้ำไหลผ่าน โดยเน้นการรณรงค์เพื่อกำจัดขยะ วัชพืชในน้ำ การรักษาความสะอาดริมฝั่งแม่น้ำและคลองเชื่อม การปรับปรุงห้องสุขาที่ตั้งอยู่ริมน้ำ การสร้างบ่อดักไขมันจากร้านอาหารที่อยู่ริมน้ำ ตลอดจนจัดทำสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ